

*УПРАВЛІНСЬКІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ, СОЦІОЛОГІЧНІ, ФІЛОСОФСЬКІ ТА
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ*

СТРЕЛЬНИКОВА Є. Я.

ЛЯХОВА Т. П.

Харківська державна академія фізичної культури

**АНАЛІЗ ДОСЯГНЕНЬ ЖІНОЧИХ КОМАНД У ВЕТЕРАНСЬКОМУ
ВОЛЕЙБОЛІ УКРАЇНИ**

Анотація. У роботі розглянуто історію розвитку ветеранського руху на прикладі жіночих команд України. Визначено основні періоди розвитку жіночого волейболу в Україні, зазначено основні напрямки його подальшого розвитку.

Ключові слова: волейбол, історія розвитку, досягнення волейболістів, ветеранський спорт.

Вступ. У 2014 року виповнилося 20 років Асоціації ветеранського волейболу України. Історія виникнення, розвиток гри, етапи становлення спортивних досягнень українських волейболістів – ветеранів достатньо освітлена такими фахівцями волейболу, як С. С. Єрмаков та В. Т. Іванов. Змістом нашого дослідження стала історія ветеранського волейболу України на прикладі жіночих команд.

Мета дослідження. Провести аналіз розвитку жіночого ветеранського волейболу на Україні протягом 20 років (1995–2015 рр.).

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути етапи розвитку жіночого волейболу на Україні;
- проаналізувати фактори, що визначають досягнення волейболісток-ветеранів;
- розглянути проблеми розвитку ветеранського волейболу на прикладі жіночих команд.

Матеріал і методи дослідження:

- статистичні звіти змагань ветеранів з волейболу;
- аналіз науково – методичної літератури, періодичних видань;
- методи аналізу, синтезу та порівняння;
- соціологічні методи: опитування, бесіда, інтерв'ювання.

Результати дослідження. Влітку 1925 року в журналі «Вісник фізичної культури» з'явилася замітка С. Павлова «Волейбол», в якій повідомлялося про появу нової незнайомої гри, що не поступається за інтересом ні гандболу, ні баскетболу. В жовтні цього ж року професор В. Блях сказав: «привіз нову гру волейбол, в яку вже грають в Москві, давайте засвоювати, гра цікава» [2]. Так з'явився волейбол в нашій країні. Важливою подією, яка зіграла велику роль у розвитку волейболу на Україні, стало відкриття вищої школи тренерів при Державному Інституті Фізичної Культури у 1934 р. На відділення ручних ігор поступили вчитися кращі волейболісти різних регіонів України. І що потрібно відмітити – найкращий зал міста Харкова тих часів – зал інституту фізичної культури був обладнаний багатьма тренажерами та приладдям [3]. За період з 1929 по 1969 рр. тільки на Харківщині зросло не одне покоління волейболісток, які прославляли місто і країну. Серед них: О. Гагіна, М. Бевз, Р. Даманская, Л. Корнева, К. Щерецькая, Л. Філашкіна, Т. Любенко, Є. Трасеух, Д. Мілосердова, В. Герасимова [2]. Вони вигравали Першість України, виступали у вищій лізі СРСР, в складі збірної команди України приймали участь у Всесоюзній Спартакіаді. Тому логічним було, що вони стали першими й в розвитку ветеранського волейболу у СРСР, який розпочався у 1969 році. Власне 23–24 грудня 1969 р. відбулася зустріч чоловічих команд Харків – Київ. Її організатором був Духовний С. Б. Від часу ветерани – ЗМС, Олімпійські Чемпіони Ю. Поярков, Ю. Венгеровський, Чемпіон 1-ї Спартакіади народів СРСР Г. Гофанович, Т. Мурадьян, Л. Корнева, Д. Мілосердова, Ж. Бевз які склали основу ветеранського руху 60–80 рр. завершували свою кар'єру і в ветеранському волейболі і поступово зовсім непомітно на їх зміну прийшла «молодь».

Якщо хронологічно вибудувати досягнення Українських волейболісток часів СРСР, то наступними у нашому ряді будуть гравці Ворошиловградської (Луганської) команди «Іскра». Серед них Колесник В. П., Назаренко Є. П., Мелешко Л. В., які яскраво сяяли на небосхилі жіночого волейболу з 1969 по 1981 рр. та завоювали Кубок Кубків Європейських чемпіонів у 1977 р.

Чудова, самобутня команда під керівництвом ЗТУ Бузаєва В. М. народилася наприкінці 70-х років минулого сторіччя в м. Запоріжжя. Її найкращі представники Л. Букіна, Т. Яцик, В. Рум'янцева, І. Комісарова захищали честь міста та країни.

Не менш яскравою була ще одна команда вищої ліги СРСР – представник Одеси «Медін».

За який виступали у 1980–85 рр. ЗМС О. Соколовська, О. Кислякова, Н. Борисова та ін.

Ми не можемо забути блискучу команду «Сокіл» м. Київ, яка також представляла у вищій лізі СРСР український волейбол протягом кількох десятиріч. В цій команді грали: Т. Шибецька, М. Харчинська, І. Гуменюк [1].

У першій лізі класу «А» СРСР в ті часи виступали Спартаківські колективи жіночих волейбольних команд Харкова, Дніпропетровську, Донецьку. І як показує історія розвитку ветеранського волейболу України, сучасні досягнення пов'язані з досягненнями цих команд у минулому сторіччі...

У 1992 р. з'явилися офіційні змагання Кубку України серед ветеранів. Волейбол отримав ще один період в багаторічній підготовці спортсмена, який підтвердив слова «межі досконалості не існує!» Змагання проводилися у вікових категоріях: чоловіки 40+ років, 50+ років та старші; жінки 35 років та старші. З 1992–2002 роки рада ветеранів України змінила системи проведення національних першостей, максимально приблизивши її до міжнародних вимог. В Україні існують такі вікові номінації: жінки 35+, 40+, 45+, 50+, 55+ та чоловіки 40+, 45+, 50+, 55+, 60+, 65+.

Об'єднання ветеранів волейболу України здійснилося у 1992 році. Через деякий час об'єднання отримало статус юридичної особи та назву АБВУ (Асоціація Ветеранів Волейболу України). Її очолювали: В. Гриньов (Харків), В. Іванов (Київ), Г. Грозицький (Дніпропетровськ). На даний час АБВУ очолює І. Битка (Київ). У 1998 р. на Україні утворена Рада ветеранів, яку очолює М. М. Бака. З увагою та підтримкою до спорту ветеранів відноситься Олімпійська Академія України, до виконкому якої входять М. М. Бака та С. С. Єрмаков.

У 1999 році АБВУ (президент – І. В. Тимофійович) стає повноважним структурним підрозділом Національної федерації волейболу (президент – Сидоренко М. Я.) и Держкомспорту України (Туровський Володимир, Бака Михайло Макарович) [1].

Серед змагань особливий інтерес з 1996 по 2000 рр. викликали ігри ветеранів на Кубок Президента України Л. Кучми, що проводилися у м. Дніпропетровську, в яких приймали участь команди: Болгарії, Китаю, Росії, Молдови, Латвії та міст України.

У 2005 році в Київській області відбулися I Всеукраїнські ігри ветеранів спорту. Серед 12 видів, поряд з баскетболом, велоспортом, веслуванням, легкою атлетикою своє почесне місце зайняв волейбол. Потрібно відмітити, що Всеукраїнські ігри ветеранів спорту стали традиційними та проводяться кожні два роки, залучаючи до «Спорту Майстрів» все більшу й більшу кількість учасників [4].

Ми провели аналіз результатів змагань ветеранів з волейболу серед жіночих команд за період 1995–2015 рр., який виявив деякі закономірності. (табл. 1.)

Результати змагань жіночих команд ветеранів України 1995-2015 рр.

Місто, команда якого посіла призове місце	Назва змагань					
	Кубок України			Всеукраїнські ігри ветеранів спорту		
	35+	40+	45+	35+	40+	45+
Дніпропетровськ	I місце- 2001,02,03,05,07,08,09,10,11,15	I місце- 2009-15	I місце- 2007,09	II місце- 2005, 2007	I місце- 2013	II місце- 2011, 15
Запоріжжя	I місце – 1992,95,96,97,98 II-1999,2001,03,13,15	II місце- 2010-15	I місце- 2010,12,13,15		I місце- 2007 III-2005	I місце- 2009,13
Київ	I місце- 2002,06 II-1992,96,97,2004,05,12 III-1995,98,99,2000,03	I місце- 2005, 08	I місце- 2006,11, 14 II місце- 2009-15	I місце- 2005	I місце- 2011-13	I місце – 2011
Одеса	I місце – 1999, 2000,01,04	I місце- 2006,07				
Харків	II місце – 1998,2000,02 III-1996,97,2001	I місце- 2004 III-2005, 06,07	I місце-2005, 2008 II-2004 III-2006,09, 11, 13		I місце- 2005 III-2007	I місце-2007

Найкраще виступають у змаганнях команди тих міст чи регіонів, які у минулому мали команди, що приймали участь у вищій лізі Чемпіонату СРСР.

Це міста Київ, Одеса, Запоріжжя, Харків, Дніпропетровськ. Ці команди кожного року виборюють почесні звання в Кубку України та в Всеукраїнських іграх ветеранів.

Представники цих міст приймають участь у міжнародних змаганнях та являються членами збірних команд нашої країни, які гідно несуть прапор перемог на Чемпіонатах Європи (Греція, 2007) та Світу (Фінляндія – 2001, Турин 2013).

Висновки. Історія ветеранського волейболу України містить багато переможних сторінок. В ці проблемні часи ми не маємо права не пам'ятати імена тих, хто створював періоди цієї історії:

- 1929–1941 рр. – становлення волейболу;
- 1946–1990 рр. – розквіт волейболу, участь чоловічих та жіночих команд у вищій лізі СРСР;

– 1969 – виникнення ветеранського волейболу. Існування та розвиток ветеранського спорту це сумлінна праця ентузіастів, це бажання тисяч людей зрілого віку залишатися юними.

Досягнення українських ветеранів волейболу на міжнародних аренах демонструє великий потенціал: 1996 р. – I місце серед чоловіків 40+, II місце-50+ (місце проведення ЧС – Австралія), 1998 р. – I місце серед чоловіків 45+, 50+ та жінок 35+ (місце ЧС – проведення Фінляндія), 2000р. – II місце серед чоловіків 50+ (місце проведення ЧС – США), 2003 р. – I місце чоловіки 50+, III місце жінки 35+ (місце проведення ЧС – Фінляндія), 2007 р. II місце серед жінок 45+ (місце проведення ЧС – Греція), 2013 р. – II місце жіночої команди України 50+ та I місце чоловічої команди 65+ (місце проведення ЧС – Італія).

Ми вважаємо, що доцільним буде в межах програми розвитку спорту в Україні, врахувати проблеми ветеранського спорту. Це скоординує дії заінтересованих посадових осіб, керівників та спонсорів. Для досягнення перемог ветеранам, як і всім спортсменам потрібна підтримка всіх ланок структури, яка дає можливість забезпечити ці перемоги.

Список використаної літератури:

1. *Ветеранський волейбол України.* / за загальною редакцією В. Т. Іванова –Київ : ТОВ «Видавництво «Істина», 2009. – 159-172, 174-177, 183-186 с.
2. *Волейбол : игры мастеров Украины* / А. Д. Чернуха, Ю. Г. Крюков, Г. И. Шелекетин и [др.] под ред. С. С. Ермакова / Харьков : 1992. – 20-22, 26,135-139 с.
3. *Ермаков С. С. Волейбол Харкова: 1925-2000гг. Факты и комментарии* / С. Ермаков.- Харьков : ХГДАИ, 2004. – 7, 27, 247, 250 с.
4. *Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // спортивна газета.* – № 1. – К., 4.12.2003
5. *Ветеранський волейбол на Харківщині – перемоги та проблеми.* / Ляхова Т. П., Стрельникова Є. Я., Пащенко Н. О. – Слобожанський вісник. – 2009.